

Resultat av remiss för boenden inom socialtjänst och angränsande begrepp

Begreppen i denna redovisning utgör resultatet av det terminologiarbete som är en del av uppdraget att utveckla en nationell klassifikation av socialtjänstinsatser.

Begrepp som rör boenden och bostäder inom socialtjänsten analyserats med hjälp av terminologiläran. Ordet boende används framför allt i allmänt språkbruk för flera olika begrepp. Även inom socialtjänstens fackspråk används termen boende om olika begrepp, något som kan leda till missförstånd.

En arbetsgrupp bestående av interna och externa representanter samt en terminolog har arbetat fram förslag till definitioner av begrepp, lämpliga termer till dessa samt kompletterande information. Gruppen har följt Socialstyrelsens process för terminologiarbete vilken bland annat innebär att intern och extern remiss genomförts för synpunkter och förankring. Synpunkter har tagits till vara och arbetsgruppen har lagt fram nya förslag. Begreppen har sänts på bred nationell remiss och synpunkter på definitioner och kommentarer har lett till ändringar av de förslag som skickats ut. Remissen avslutades den 26 augusti 2013.

Terminologiarbetet har lett fram till tio nya och fyra reviderade begrepp. Efter remisserna ”parkerades” två begrepp, ordinarie bostad (ordinärt boende) och enskilt hem eftersom de ifrågasattes och behöver arbetas vidare med. Ytterligare fyra begrepp i termbanken har reviderats eftersom de påverkades av föreliggande terminologiarbete. De slutgiltiga definitionerna rekommenderas för användning inom fackområdet vård och omsorg och finns publicerade i Socialstyrelsens termbank.

Bakgrund

- utvecklingsprojektet

Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att, i samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), intensifiera utvecklingen av öppna jämförelser och öka tillgången till data av god kvalitet om socialtjänstens olika verksamhetsområden och om hemsjukvård. Som en del av arbetet utvecklar Socialstyrelsen en nationell klassifikation för socialtjänstens insatser, något som i dagsläget saknas. En första version ska testas under 2014. Syftet är att underlätta dokumentation och uppföljning samt jämförbar statistik.

Bakgrund

- Socialstyrelsens terminologiarbete

Socialstyrelsen ansvarar för samordning av terminologiarbetet inom fackområdet vård och omsorg. Arbetet är en del i strategin Nationell eHälsa där ett av målen är att uppnå en ändmålsenlig och strukturerad dokumentation.

Enhetlig och entydig terminologi är en fråga om säkerhet, kvalitet och effektivitet. Med nationellt överenskomna begrepp och termer

- minskas risken för missförstånd och missöden på grund av oklarheter i såväl kommunikation som dokumentation
- skapas förutsättningar för enhetlig tolkning av innebörden i de begrepp som används för att mäta, registrera och jämföra uppgifter om kvalitet, effektivitet och kostnader
- blir kommunikationen inom och mellan IT-system säkrare genom att information kan överföras med bibehållet innehåll.

Ett terminologiarbete går i korthet ut på att man reder ut begreppen, fångar dem i definitioner och väljer de lämpligaste termerna. Begreppen analyseras enligt terminologilärans metoder och principer som beskrivs bland annat i ISO 704:2009. Syftet med terminologiarbetet är att minska informationsförlusterna vid kommunikation och dokumentation av vetandet inom ett visst område, man ska veta vad man menar och att man menar samma sak.

Slutgiltig termlista

Nedan visas den slutgiltiga termlistan, därefter termlistan med redan publicerade begrepp som påverkats av terminologiarbetet.

term	definition	kommentar och användningsområde	Synonym
boende	(inom socialtjänsten:) organisatorisk enhet som yrkesmässigt bedriver socialtjänst i form av att tillhandahålla bostäder eller platser för heldygnsvistelse på uppdrag av socialnämnd eller motsvarande i kombination med insatser och som har tillgång till personal med relevant kompetens för dessa insatser	<p>Med att ett boende har "uppdrag av socialnämnden eller motsvarande" menas att verksamheten vid boendet bedrivs enligt SoL, LSS, LVU eller LVM.</p> <p>Exempel på olika typer av boenden är särskilt boende för äldre (äldreboende), bostad med särskild service, skyddat boende, HVB-hem och stödboende. Ett boende inrättas oftast i en och samma byggnad men kan också inrymma bostäder, oftast lägenheter, placerade i det ordinarie bostadsbeståndet. För att bedriva privat verksamhet enligt socialtjänstlagen, SoL, och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, krävs tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Kommuner och landsting ska enligt 7 kap.1 § SoL, anmäla till IVO vilka verksamheter de bedriver.</p> <p>Ordet <i>boende</i> används framför allt i allmänt språkbruk för flera begrepp. I vissa kontexter är det därför tydligare att använda "boende inom socialtjänsten" än enbart "boende" för det begrepp som avses i den här definitionen. Även inom socialtjänstens fackspråk används <i>boende</i> om olika begrepp, något som kan leda till missförstånd. Använd därför <i>bostad</i> (alternativt <i>plats för heldygnsvistelse</i>) och inte <i>boende</i> för det utrymme som en person kan få bo på utifrån ett beslut om en insats från socialtjänsten. Att använda ordet <i>boende</i> om en person som bor på ett boende bör undvikas av tydlighetsskäl i de här sammanhangen. Använd i stället "person som bor" (t.ex. "Det finns 12 personer som bor på det här boendet.").</p> <p>Jfr: bostad</p>	

term	definition	kommentar och användningsområde	Synonym
bostad	utrymme avsett att bo i	<p>Socialtjänsten har utifrån olika behov hos den enskilde ansvar för att ordna bostad för denne (se vidare till exempel 5 kap. 5 och 7 §§, 6 kap. 1 § socialtjänstlagen, SoL, samt 9 § 8 och 9 p. LSS). En stadigvarande bostad eller en mer tillfällig plats för heldygnsvistelse kan ordnas på ett boende eller i ett enskilt hem.</p> <p>Inom socialtjänsten finns en insats som kallas ”bistånd som avser boende”, som ges enligt 4 kap. 1 § SoL. (Observera att ordet <i>boende</i> i lagen används i betydelsen ”det att bo”.) Bistånd som avser boende ges i olika former, t.ex. i form av plats på härbärke, vandrarhem e.d., som en hjälp i en akut situation. Det kan också ges i form av plats på ett stödboende. Dessutom kan bistånd som avser boende ges i form av så kallade sociala kontrakt där socialtjänsten är hyreskontraktsinnehavare, vilket innebär att den som bor i lägenheten hyr den i andra hand av socialtjänsten.</p> <p>Jfr: boende, heldygnsvistelse, stödboende</p>	
heldygnsvistelse	(inom socialtjänsten:) vistelse även under nattetid som ges med stöd av SoL, LSS, LVU eller LVM	<p>Den plats man vistas på tillfälligt i t.ex. ett boende eller ett enskilt hem kallas för <i>plats för heldygnsvistelse</i>.</p> <p>Jfr: bostad, boende, korttidsplats.</p>	
familjehem	(inom socialtjänsten:) enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden eller motsvarande tar emot barn och ungdomar för stadigvarande vård och fostran eller vuxna för vård och omvårdnad och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt	<p>Bostad kan anordnas i familjehem både som bistånd med stöd av socialtjänstlagen (2001:453), SoL, och med stöd av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Insatsen familjehem som anordnas med stöd av LSS avser endast barn och ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet. Familjehem används också för vård som beslutas med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, eller lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, LVM. Använd av tydlighetsskäl uttrycket ”insatsen familjehem” i stället för enbart ”familjehem” om det är insatsen som avses.</p> <p>Jfr: jourhem, LVM-hem, hem för vård eller boende, särskilt ungdomshem</p>	

term	definition	kommentar och användningsområde	Synonym
jourhem	(inom socialtjänsten:) enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden eller motsvarande tar emot barn och ungdomar för tillfällig vård och fostran och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt	Ett jourhem ska vara lika väl utrett som ett familjehem men har ett generellt tillstånd att ta emot barn och ungdomar för tillfälliga placeringar i främst akuta situationer. Jourhem är i allmänhet kontrakterade av en eller flera kommuner. Använd av tydlighetsskäl uttrycket "insatsen jourhem" i stället för enbart "jourhem" om det är insatsen som avses. Jfr: familjehem, hem för vård eller boende, LVM-hem	
hem för vård eller boende	(inom socialtjänsten:) boende som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse tillsammans med insatser i form av vård eller behandling	Hem för vård eller boende kan bedrivas av offentliga eller privata aktörer. Ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ måste ha tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg (IVO) för att bedriva verksamheten. Som hem för vård eller boende räknas inte sådant särskilt boende som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 5 kap. 7 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453). Använd av tydlighetsskäl uttrycket "insatsen HVB" i stället för enbart "HVB" om det är insatsen och inte boendet som avses. Jfr: LVM-hem, familjehem, jourhem, särskilt ungdomshem	HVB
LVM-hem	hem för vård eller boende avsett för tvångsvård av personer med missbruksproblem	Statens Institutionsstyrelse (SiS) är huvudman för LVM-hemmen, se 6 kap. 3 §, socialtjänstlagen (2001:453), SoL. Det kan även finnas personer som med stöd av socialtjänstlagen är placerade på frivillig grund på LVM-hemmen. Använd av tydlighetsskäl uttrycket "insatsen LVM" i stället för enbart "LVM" om det är insatsen och inte boendet som avses. Jfr: hem för vård eller boende, familjehem, särskilt ungdomshem	

term	definition	kommentar och användningsområde	Synonym
särskilt ungdomshem	hem för vård eller boende avsett för tvångsvård av barn och ungdomar som behöver stå under särskilt noggrann tillsyn enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU	<p>Särskilda ungdomshem tar emot ungdomar som omhändertagits med tvång enligt LVU eller som av domstol dömts till slutna ungdomsvård. Det kan även finnas barn och ungdomar som med stöd av socialtjänstlagen är placerade på frivillig grund på de särskilda ungdomshemmen.</p> <p>Statens Institutionsstyrelse (SiS) är huvudman för de särskilda ungdomshemmen, se 6 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL.</p> <p>Jfr: LVU, hem för vård eller boende</p>	
särskilt boende för äldre	boende som tillhandahåller bostäder eller platser för heldygnsvistelse tillsammans med insatser i form av vård och omsorg för äldre personer med behov av särskilt stöd	<p>Stadigvarande bostäder eller mer tillfälliga platser för heldygnsvistelse anordnas i särskilda boenden med stöd av socialtjänstlagen (2001:453), (en bostad i ett sådant särskilt boende kallas för "särskild boendeform för äldre" i 5 kap. 5 § SoL). Använd av tydlighetsskäl uttrycket "insatsen särskilt boende" om det är insatsen och inte boendet som avses.</p> <p>I ett särskilt boende för äldre har man rätt till hälso- och sjukvård och socialtjänst, se 18 § HSL och 5 kap. 5 § SoL.</p> <p>Tidigare kallades särskilda boenden för äldre t.ex. för <i>ålderdomshem</i>, <i>servicehus</i>. Dessa benämningar avråder Socialstyrelsen ifrån. Numera används ibland <i>vård- och omsorgsboende</i>, för detta begrepp, en benämning som inte nämns i lagtext. Ibland används benämningen <i>gruppboende</i> för boenden som riktar sig till ett begränsat antal personer med demenssjukdomar. Jfr: särskilt boende (som insats), boende, gruppboende, korttidsplats,</p>	äldreboende

term	definition	kommentar och användningsområde	Synonym
bostad med särskild service	boende som tillhandahåller bostäder för personer med funktionsnedsättning och med behov av stöd och särskild service enligt LSS eller SoL	<p>Det är viktigt att göra skillnad mellan den organisatoriska enhet som kallas "bostad med särskild service" och de bostäder som den organisatoriska enheten tillhandahåller.</p> <p>Stadigvarande bostäder anordnas i en bostad med särskild service antingen med stöd av 9 § 8 och 9 p. LSS eller med stöd av 5 kap. 7 § SoL (t.ex. för yngre personer med demenssjukdomar eller psykisk ohälsa).</p> <p>Använd av tydlighetsskäl uttrycket "insatsen bostad med särskild service" i stället för enbart " bostad med särskild service" om det är insatsen och inte boendet som avses.</p> <p>Jfr: boende, bostad, gruppboende, servicebostad</p>	
gruppboende	(inom socialtjänsten:) bostad med särskild service som är avsedd för ett begränsat antal personer som har omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov	<p>Observera att en gruppboende är ett boende (trots efterledet "-bostad") som är till för personer som har behov av mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal. I gruppboendet finns egna lägenheter och gemensamma utrymmen.</p> <p>I SOSFS (2002:9) Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS nämns gruppboende som en huvudsaklig bostadsform inom insatsen bostad med särskild service för personer som omfattas av LSS.</p> <p>Ibland används benämningen <i>gruppboende</i> för boenden som enligt SoL riktar sig till personer med demenssjukdomar och för personer med psykiska funktionsnedsättningar.</p> <p>Jfr: boende, bostad med särskild service, särskilt boende för äldre</p>	
servicebostad	se kommentar	<p>En servicebostad består av ett antal lägenheter som har tillgång till gemensam service och fast anställd personal. Personligt stöd tillhandahålls i den omfattning den enskilde behöver. Lägenheterna är ofta anpassade efter den enskildes behov och ligger ofta samlade i samma hus eller kringliggande hus. En lägenhet i en servicebostad är en mellanform mellan en egen lägenhet i det ordinarie bostadsbeståndet och en lägenhet i en gruppboende.</p> <p>Jfr: gruppboende</p>	

term	definition	kommentar och användningsområde	Synonym
stödboende	(inom socialtjänsten:) boende som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse avsedda för personer som behöver insatser i form av tillsyn och stöd men inte vård eller behandling	Ett stödboende behöver inte tillstånd eller anmälas till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) om det riktas till vuxna och när det inte finns betydande inslag av vård eller behandling i verksamheten. Ett stödboende kallas ibland t.ex. träningsboende eller utslussningsboende. Jfr: boende, bostad, heldygnsvistelse	
skyddat boende	(inom socialtjänsten:) boende som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse avsedda för personer som behöver insatser i form av skydd mot hot, våld eller andra övergrepp tillsammans med andra relevanta insatser	På ett skyddat boende kan det finnas olika typer av åtgärder till skydd mot hot, våld eller andra övergrepp, t.ex. tillräcklig bemanning, tillräckliga skyddsanordningar som lås och larm, andra skyddsåtgärder, som hemlig adress. Vidare ges relevanta insatser framför allt i form av samtal och stöd för att ge skyddspersonen verktyg för att förändra sin situation. Den personal som är anställd på det skyddade boendet har för målgruppen relevant utbildning och erfarenhet. Observera att om de relevanta insatser som ges utgörs av vård eller behandling betraktas verksamheten som en verksamhet på ett <i>hem för vård eller boende</i> och ska då ha tillstånd att bedriva sådan verksamhet. Socialtjänsten kan ibland ordna en plats t.ex. på ett hotellrum eller i en jourlägenhet till skydd mot hot, våld eller andra övergrepp som motsvarar de behov som den enskilde anses ha. Dessa platser räknas inte som skyddade boenden. Ibland används "skyddat boende" när man egentligen menar "insatsen skyddat boende". Det kan bli otydligt. Använd därför uttrycket "insatsen skyddat boende" i stället för enbart "skyddat boende" om det är insatsen och inte boendet som avses. Jfr: boende, heldygnsvistelse	

Begrepp i termbanken som påverkats av föreliggande terminologiarbete

term	definition	kommentar och användningsområde	Synonym	Källa
korttidsplats	bäddplats utanför det egna boendet avsedd för tillfällig vård och omsorg dygnet runt	Tillgång till korttidsplats ges som bistånd. Korttidsplatser används för bland annat rehabilitering, omvårdnad, växelvård och avlösning av närstående. Jfr: bistånd, boende, särskilt boende för äldre		Beslutad 2004
LVU	se under kommentar till särskilt ungdomshem			Beslutad xx i termbanken
ordinärt boende	se under kommentar till särskilt boende (som insats)			Beslutad 2004
särskilt boende (som insats)	individuellt behovsprövat boende som ges med stöd av socialtjänstlagen eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade	Det som inte är särskilt boende räknas som ordinärt boende. Se lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, och socialtjänstlagen (2001:453), SoL. Jfr: boende, särskilt boende för äldre		Beslutad 2004 i termbanken

